Politieke Markt

Vergadering van 17 november 2026

Programma - Duurzaamheid

Warmteprogramma 2026-2036

Portefeuillehouder

Miriam Slomp-Dekkers

Samenvatting

De gemeente Steenwijkerland werkt aan het Warmteprogramma 2026-2036. Dit programma beschrijft hoe de gemeente de komende jaren stapsgewijs toewerkt naar een duurzame, betrouwbare, betaalbare en uiteindelijk aardgasvrije warmtevoorziening. De ambitie van Steenwijkerland is om in 2045 aardgasvrij te zijn. Daarmee loopt de gemeente vijf jaar vooruit op de landelijke doelstelling voor een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050.

Het Warmteprogramma is een verplicht programma onder de Omgevingswet. Het programma bouwt voort op de Transitievisie Warmte uit 2021, de Klimaat- en Duurzaamheidsambities uit 2024 en de Omgevingsvisie Steenwijkerland, die in januari 2026 is vastgesteld. De Omgevingsvisie vormt daarbij het overkoepelende kader voor de keuzes in het Warmteprogramma.

Het vaststellen van het Warmteprogramma is een bevoegdheid van het college. Omdat het programma gaat over een onderwerp dat alle inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties raakt, wordt het ontwerp Warmteprogramma raadplegend aan de gemeenteraad voorgelegd. De raad wordt gevraagd om aandachtspunten mee te geven voor de verdere afronding en uitvoering van het programma.

De kern van de aanpak is: eerst besparen, isoleren en ventileren; daarna overstappen naar duurzame warmte. Tot 2035 ligt de nadruk op het aardgasvrij-ready maken van woningen. In de periode 2035-2045 volgt de daadwerkelijke overstap naar duurzame warmteoplossingen. Daarbij kiest Steenwijkerland bewust voor een gefaseerde, stimulerende en ondersteunende aanpak. De gemeente zet de aanwijsbevoegdheid uit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie op dit moment niet in.

Beschrijving

Inleiding

De warmtetransitie is een belangrijke maatschappelijke opgave. Woningen, bedrijven en maatschappelijke gebouwen moeten de komende decennia overstappen van aardgas naar duurzame warmte. Dit vraagt om duidelijke keuzes, een realistische planning en ondersteuning voor inwoners en organisaties.

De Omgevingswet verplicht gemeenten om, naast een Omgevingsvisie, ook programma's vast te stellen voor de uitvoering van bepaalde maatschappelijke opgaven. Het Warmteprogramma is zo'n programma. Het werkt de gemeentelijke koers voor de warmtetransitie verder uit en vormt daarmee een uitvoeringsgericht vervolg op eerder vastgesteld beleid.

Voor u ligt het ontwerp Warmteprogramma 2026-2036. Het programma beschrijft hoe Steenwijkerland de komende tien jaar werkt aan de overgang naar aardgasvrije warmte. Daarbij wordt rekening gehouden met de lokale situatie: de uitgestrektheid van de gemeente, de variatie in woningtypen, de aanwezigheid van veel kleinere kernen en buitengebied, de betaalbaarheid voor inwoners en de beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnet.

Het college legt het ontwerp Warmteprogramma raadplegend voor aan de raad. De Omgevingswet bepaalt dat het college het bevoegde bestuursorgaan is voor het vaststellen van het Warmteprogramma. Om die reden heeft de raad geen formele rol bij de vaststelling ervan. De raad wordt wel gevraagd aandachtspunten mee te geven, zodat deze kunnen worden betrokken bij de verdere afronding van het programma voordat het college het Warmteprogramma vaststelt.

Gewenst resultaat

Het gewenste resultaat is een uitvoerbaar en gedragen Warmteprogramma 2026-2036 dat richting geeft aan de warmtetransitie in Steenwijkerland.

Met het programma wil het college:

- duidelijkheid geven over de route naar een aardgasvrije gemeente in 2045;
- inwoners handelingsperspectief bieden om hun woning stap voor stap te verduurzamen;
- de warmtetransitie laten aansluiten bij de lokale situatie in Steenwijkerland;
- betaalbaarheid, uitvoerbaarheid en draagvlak centraal stellen;
- warmteplanning verbinden met netcapaciteit en andere ruimtelijke ontwikkelingen;
- de uitvoering van het programma koppelen aan bestaande instrumenten, zoals Gewoon besparen, subsidies en samenwerking met partners.

Daarnaast is het gewenste resultaat van deze raadpleging dat de gemeenteraad aandachtspunten meegeeft voor de verdere afronding en uitvoering van het Warmteprogramma.

Argumenten

1.1 Het Warmteprogramma is een verplicht programma onder de Omgevingswet
De Omgevingswet stelt naast een Omgevingsvisie ook programma's verplicht voor gemeenten. Het Warmteprogramma is zo'n programma en werkt de gemeentelijke koers voor de warmtetransitie verder uit.

1.2 Het programma geeft uitvoering aan eerder vastgesteld beleid
Het Warmteprogramma bouwt voort op de Transitievisie Warmte uit 2021, de Klimaat- en Duurzaamheidsambities uit 2024 en de Omgevingsvisie Steenwijkerland uit 2026. Daarmee vormt het programma geen losstaand document, maar een uitwerking van eerder vastgestelde gemeentelijke ambities en beleidskaders.

1.3 De gekozen aanpak past bij de lokale situatie
Steenwijkerland heeft veel verspreide bebouwing, een groot buitengebied en relatief lage woningdichtheden. Daardoor zijn grootschalige warmtenetten in veel gebieden niet logisch. De gekozen aanpak met nadruk op individuele oplossingen en maatwerk sluit beter aan bij de kenmerken van de gemeente.

1.4 De aanpak biedt inwoners concreet handelingsperspectief
Door eerst in te zetten op besparen, isoleren en ventileren kunnen inwoners nu al stappen zetten. Dit verlaagt de energierekening, verbetert het wooncomfort en bereidt woningen voor op duurzame warmte. Routekaarten per woningtype moeten inwoners daarbij verder helpen.

1.5 De aanpak voorkomt onnodige druk op inwoners
Het Warmteprogramma verplicht inwoners niet om op korte termijn van het aardgas af te gaan. De gemeente kiest op dit moment voor ondersteuning en stimulering. Daarmee krijgen inwoners ruimte

om maatregelen te nemen op natuurlijke momenten, zoals onderhoud, verbouwing of vervanging van de cv-ketel.

1.6 De aanpak houdt rekening met netcongestie
Omdat het elektriciteitsnet op steeds meer plekken onder druk staat, is het noodzakelijk om warmteplanning en netontwikkeling goed op elkaar af te stemmen. Het programma benoemt netcapaciteit daarom expliciet als randvoorwaarde voor de uitvoering.

1.7 Het programma blijft flexibel
Techniek, regelgeving, kosten en netcapaciteit kunnen de komende jaren veranderen. Door het Warmteprogramma minimaal iedere vijf jaar te actualiseren, kan de gemeente blijven inspelen op nieuwe ontwikkelingen en ervaringen uit de uitvoering.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Netcongestie kan het tempo van de uitvoering beïnvloeden
De warmtetransitie vraagt om meer elektriciteit. Als de capaciteit van het elektriciteitsnet onvoldoende is, kan dit gevolgen hebben voor het tempo waarin woningen kunnen overstappen op volledig elektrische oplossingen. In sommige gebieden kan daarom tijdelijk een hybride oplossing nodig zijn.

1.2 Niet iedere woning is op hetzelfde moment klaar voor duurzame warmte
De woningvoorraad in Steenwijkerland is divers. Oudere woningen, monumenten, boerderijen en woningen in het buitengebied vragen vaak om andere maatregelen dan nieuwere woningen. Dit maakt de uitvoering complexer en vraagt om maatwerk.

1.3 Betaalbaarheid blijft een belangrijk aandachtspunt
Hoewel subsidies en ondersteuning beschikbaar zijn, kunnen verduurzamingsmaatregelen voor inwoners nog steeds financieel belastend zijn. Dit geldt in het bijzonder voor huishoudens met beperkte financiële ruimte of woningen met een grote verduurzamingsopgave.

1.4 Draagvlak is bepalend voor het succes
De warmtetransitie raakt inwoners direct in hun woning en woonlasten. Heldere communicatie, betrouwbare informatie en goede ondersteuning zijn daarom noodzakelijk om draagvlak te behouden.

1.5 De gemeente zet de aanwijsbevoegdheid nu niet in
Het niet inzetten van de aanwijsbevoegdheid past bij de gekozen vrijwillige en stimulerende aanpak. Tegelijk betekent dit dat de voortgang in belangrijke mate afhankelijk is van natuurlijke momenten, vrijwillige keuzes van inwoners en de beschikbaarheid van ondersteuning.

1.6 Toekomstige ontwikkelingen kunnen leiden tot bijstelling
Nieuwe technieken, landelijke regelgeving, marktontwikkelingen of veranderingen in netcapaciteit kunnen aanleiding geven om keuzes in het Warmteprogramma later aan te passen.

Duurzaamheid en social return

Het Warmteprogramma draagt bij aan het verminderen van het aardgasgebruik en de CO2-uitstoot in de gebouwde omgeving. Daarmee levert het programma een bijdrage aan de gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsambities.

Daarnaast heeft het programma een sociale component. De gemeente wil dat iedereen mee kan doen aan de warmtetransitie. Daarom wordt ingezet op toegankelijke informatie, praktische ondersteuning, subsidies en extra hulp voor huishoudens waarvoor verduurzaming niet vanzelfsprekend is.

Door energiebesparing centraal te stellen, kan het Warmteprogramma ook bijdragen aan lagere energielasten en meer wooncomfort voor inwoners.

Financiële toelichting

De uitvoering van het Warmteprogramma vindt plaats binnen de beschikbare gemeentelijke, regionale en landelijke middelen. Voor een deel van de uitvoering wordt aangesloten bij bestaande

programma's en regelingen, zoals Gewoon besparen, gemeentelijke isolatiesubsidies en landelijke regelingen zoals de ISDE.

Voor de verdere uitvoering kunnen in de toekomst aanvullende middelen nodig zijn. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor de uitwerking van routekaarten, communicatie, ondersteuning van inwoners, samenwerking met partners en gebiedsgerichte uitwerkingen. Indien aanvullende financiële besluitvorming nodig is, wordt dit op een later moment aan de raad voorgelegd.

Communicatie en participatie

Het Warmteprogramma is opgesteld in samenwerking met verschillende partners. Netbeheerders zijn betrokken vanwege de impact van de warmtetransitie op het elektriciteitsnet en de energie-infrastructuur. Woningcorporaties zijn betrokken omdat zij een belangrijk deel van de woningvoorraad beheren. Stichting Duurzaam Steenwijkerland speelt een rol als maatschappelijke partner en als verbinding tussen gemeente, inwoners en lokale initiatieven.

Ook regionale samenwerking blijft belangrijk, onder andere via de Energietafel West-Overijssel. In de vervolgfase blijven deze partijen betrokken bij de verdere uitwerking van de woningtype-aanpak, routekaarten en het gemeentebrede uitvoeringsplan.

Bij de uitvoering worden inwoners vroegtijdig betrokken. Dit kan via informatieavonden, werksessies, gesprekken met buurtinitiatieven en gerichte communicatie per wijk of kern. Daarbij wordt vooraf duidelijk gemaakt welke keuzes al vastliggen, waar inwoners over kunnen meedenken en welke ondersteuning beschikbaar is.

Uitvoering en planning

Na raadpleging van de gemeenteraad wordt de inbreng betrokken bij de verdere afronding van het Warmteprogramma. Daarna wordt het Warmteprogramma ter vaststelling aangeboden aan het college.

Na vaststelling wordt het programma gepubliceerd en vormt het de basis voor de verdere uitvoering. Daarbij gaat het onder andere om:

- het ontwikkelen van routekaarten per woningtype;
- het voortzetten en versterken van Gewoon besparen;
- het ondersteunen van inwoners bij isolatie en energiebesparing;
- samenwerking met woningcorporaties;
- samenwerking met netbeheerders over netcapaciteit;
- gebiedsgerichte uitwerking van de warmtetransitie;
- monitoring van voortgang, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid.

Het Warmteprogramma wordt minimaal iedere vijf jaar geactualiseerd. Daarbij wordt gekeken naar de voortgang, beschikbare netcapaciteit, nieuwe technieken, landelijke regelgeving, betaalbaarheid en ervaringen uit de uitvoering.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

Het college van advies te voorzien over het Warmteprogramma 2026-2036, door aandachtspunten mee te geven voor uitvoering.